

Postume aantekeningen

“Als alle relativiteiten worden gezien als niet-bestaand,
blijft er niets over om bewust waar te nemen.”

De Grote Parel (Hui Hai)

Dus waar gaat dit boek* over? Precies daarover.

* Over wat Nagarjuna, Aryadeva en Chandrakirti schreven,
maar in alle opzichten inferieur.

Postume aantekeningen

Deze aantekeningen worden 'postuum' genoemd.
Niet omdat ik 'dood' ben;
Als zijnde ongeboren, is dat voor altijd onmogelijk,

Maar omdat zij dat zijn,
Wat onvermijdelijk is.

Zij zijn grafstenen,
Aantekeningen van levende inzichten,
Die, vastgelegd in een relatieve terminologie,
Helemaal dood zijn.

WEI WU WEI

UITGEVERIJ KA.DAG

Herdruckt met toestemming van Sentient Publications, LLC,
Copyright © 2004.

Nederlandse vertaling © 2023, Uitgeverij Ka.Dag

kadag-pub@kpnmail.nl

www.uitgeverijkadag.nl

Vertaling: Sjon van der Tol

Omslag en zetwerk: Broos&Co

Druk: Brave New Books

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag gereproduceerd worden zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 97894648088704

Inhoud

Voorwoord	xi
Bij de vertaling	xiii
Verontschuldiging	xv
Woord vooraf	xvii
DEEL I: Tijd	
1. De Tijd bij zijn kladden grijpen	2
2. Wat Ruimte-Tijd is	4
3. Negen woorden	6
4. De onzin van 'leven' en 'dood'	7
5. Karma en wedergeboorte – een dialoog	8
6. Ruimte	11
7. Nu je het zegt ...	12
8. De Waarheid van ch'an	14
9. Naamloos en ik	15
10. <i>Sequentia Fugit</i>	17
11. De droom-van-sterven	18
12. Aanwezig in het Nu	19
13. Analytische waarnemingen betreffende de tijd	20
14. 'Het werkelijke inzicht schijnt te zijn ...'	26
15. De subjectiviteit van tijd	30
16. De tijdloze weg	32
17. Opeenvolging, dialectisch beschouwd	33
18. Terug wandelen in de toekomst	35
19. Zo wordt ons verteld	40
20. De grote parel (<i>Hui Hai</i>) betreffende 'tijd'	41
21. Tijdloze tijd	42
22. Spitsvondigheden en vraagtekens – I	43

DEEL II: Bewustzijn

23. Mag dit niet gezegd worden?	46
24. Een ego, een zelf ...	47
25. Bewustzijn	50
26. Zonnestralen – een dialoog	52
27. Wat we noumenaal gezien zijn ...	55
28. Laten we eens kijken	57
29. Geluk	62
30. ‘Lijden’ in het boeddhisme	63
31. IK ben, maar er is geen ‘ik’	65
32. IK, noumenaal gesproken	68
33. De bevestigende weg	69
De ontkennende weg	70
34. I: Waarom ben ik mij niet bewust van mijn Bewust-zijn?	71
II: In de stilte van de geest zing IK	72
35. Definitie van prajña	73
36. Het volmaakt zijn van de geest – een trilogie	
1. Het gebeurt allemaal in de geest	75
2. Waarom bewustzijn de poort is naar volmaaktheid	76
3. De weg van het luisteren	77
37. Bewustzijn terugbrengen naar zijn bron	81
38. De betekenis van mantra	82
39. De betekenis van Prajñāparamita	83
40. ‘Verlichting’, relatief gezien	84
41. Gejaagd door de wind	86
42. Spitsvondigheden en vraagtekens – II	87

DEEL III: De denkbeeldige wereld – 1

43. De verkeerde weg	90
44. Op-lossing	91
45. De ongeldige paradigma's van de natuurwetenschap	93
46. De ‘Rechten van de Mens’ – een dialoog	95
47. Afschaffing	97
48. Alles over ons – een dialoog	99

49. Bestaat bestaan?	105
50. Het antwoord I – een dialoog	106
51. ‘Bestaan’ in vedanta	107
52. De beruchte leegte	108
53. De vraag – een dialoog	109
54. De feiten onder ogen zien	111
55. Aantekening bij noumenon	113
56. Ongetwijfeld is het antwoord ...	114
57. De conceptuele wereld	115
58. Spitsvondigheden en vraagtekens – III	117

DEEL IV: De denkbeeldige wereld – 2

59. Bijna iedereen die schrijft ...	120
60. De Boeddha onderwees ...	121
Transcendentie	127
61. Integratie, een dialectische benadering	129
62. De weg naar binnen is de enige uitweg	134
63. lanfairpwillgwyngyllgogerychwyndrobll’- llantysiliogogoch – een dialoog	138
64. Het hele verhaal	148
65. De volmaakte Weg	151
66. Zonder denkbeelden – Hoezo?	154
67. Anekdote	156
68. Geen enkel moment	157
69. Zelfs uiteindelijk niet	158
70. Laat los! – Een dialoog	161
71. De illusie – Een trilogie	
I. Eén en alles-heid	164
II. De eerste persoon enkelvoud	166
III. De deur is open – Een dialoog	168
72. Het mechanisme van relatief denken	169
73. Spitsvondigheden en vraagtekens – IV	172

DEEL V: Afwezigheid

74. De vraag en het antwoord	176
75. Spreken in enkelvoud	176
76. <i>Lux in tenebris</i>	178
77. De beoefening van niet-beoefening	179
78. Geheugensteuntje	180
IK en jij	180
79. Zoals de uil tegen het konijn zei	181
80. Jij en IK	182
81. Vandaar de wereld	184
83. Het ongemanifesteerde	185
84. Transcendentie en immanentie	186
85. Overigens	187
86. ☉	188
87. IK, functioneren, zien	190
88. Geen ander onderricht	191
89. Spitsvondigheden en vraagtekens – V	193

DEEL VI: Één-geest

90. Het begin en het einde	196
91. De zoeker vinden – een dialoog	197
92. Één-geest	198
I. De dromende geest	198
II. Tao, of zoals het is	199
III. Overlijdensbericht en hierna	201
IV. Wat we onder ‘noumenaal’ en ‘fenomenaal’ verstaan	202
93. De betekenis van ch’an	203
94. Het Hoogste Voertuig is ...	205
95. Werkelijk inzicht – een dialoog	206
96. Het antwoord II – een dialoog	
I. De weg vrijmaken	208
II. Het antwoord	209
97. Bewust-zijn	215
98. “Kijk – kijk – kijk”	217
99. Uiteindelijk	220
100. Spitsvondigheden en vraagtekens – VI	224

Colofon	226
Postuum naschrift	227
Appendix	
Citaten	230
Vaktermen	238
Definities	242
Suggesties en opmerkingen	248
Nu ik eraan denk	249
Literatuur	254
Index	255

Voorwoord

Ik hou van Wei Wu Wei. In een eeuw waarin Verlichting slordig verpakt wordt en verkocht als tandpasta, toont WWW een vaardige schrijfstijl die essentieel is als het gaat over de dwaasheid om datgene dat niet in woorden is uit te drukken neer te schrijven. Als medezwoeger op dat gebied, waardeer ik zeer zijn antwoord op deze uitdaging.

Terwijl ik mijn lezingen over dit onmogelijke onderwerp begin met de mededeling dat niets wat ik ga zeggen de Waarheid is, begint Wei Wu Wei met te stellen dat alles wat hij zegt van nature relatief is en dus uitermate en volledig dood. Hij vergelijkt zijn aantekeningen, de ideeën in zijn relatieve onderricht, met grafstenen. En zo wordt alles wat hij in zijn *Postume Aantekeningen* schrijft, verwijderd uit het verheven niveau van de hoogdravende geschriften en neergezet, als grafstenen, tussen het onkruid.

Het denkbeeldige graf dat WWW heeft gegraven werd gedurende vele jaren volledig genegeerd. Zijn uitgever, The Hong Kong University Press, stopte zogezegd met het bezoeken van het graf en het neerleggen van bloemen en dit boek, samen met zijn andere boeken, werden niet meer herdrukt.

Enige jaren geleden, toen ik de uitgever was bij The Advaita Press, nam ik contact op met HK University Press over het herdrukken van de boeken van Wei Wu Wei. Helaas waren we toen wereldwijd maar met zo'n tien mensen die voldoende interesse hadden om ook werkelijk de rechten van deze mysterieuze benadering van non-duaal onderricht te KOPEN. De Advaita Press had uiteindelijk te weinig middelen om dit project te ondernemen. Grotendeels dankzij de populariteit van het non-duale onderricht van Ramesh Balsekar, onderricht dat diep geworteld zit in dat van Wei Wu Wei, vond er in de jaren daarna een heropleving plaats voor de interesse in dit onderwerp. En toen, met een aantal flink toegenomen geïnteresseerde

lezers, stond Connie Shaw en haar Sentient Publications voor deze onderneming garant, al kostte het haar het hemd van het lijf.

Wat je hier in handen hebt is een extreem gedistilleerde likeur ... met bijna 200% alcoholpercentage. In feite is het zo krachtig dat het meer een oplosmiddel is dan een sterkedrank. Het is in staat de illusie van gescheidenheid op te lossen, het foutieve idee dat we beperkt zijn tot dit lichaam-geest organisme, tot de verschijningen in het bewustzijn die bij nader onderzoek geen onafhankelijk bestaan blijken te bezitten. Het boek verwijst naar de illusionaire natuur van ruimte-tijd en wanneer dit geheel en volledig direct wordt ingezien (d.w.z. begrepen op een hoger en fundamenteeler niveau dan met het intellect) is het voortbestaan van deze illusie niet meer mogelijk.

Net zoals alle andere grote wijzen is Wei Wu Wei niet bezig met je te helpen om verlichting te bereiken. Hij weet dat je niet meer bent dan een schaduw op de muur en schaduwen op de muur kunnen niet verlicht worden. Hij zegt dat 'verlichting' helemaal niet als verschijnsel bestaat en we het dus ook niet kunnen bereiken – omdat het is wat-we-zijn! Zijn rol in dit fictieve levensdrama is tekeer gaan in de onwetendheid die bestaat als het gaat om de ware natuur van Wat IS ... het eeuwigdurende tijdloze moment. Je favoriete leer of leraar noemt dit misschien Bewustzijn, Hart, Geest, Liefde, God, Tijdloosheid, Wat IS, Tao, Bron, Geliefde, Noumenon of nog duizenden andere namen, maar het maakt allemaal niet uit hoe je het noemt. Het zijn allemaal vingers die wijzen naar deze ene onveranderlijke Waarheid die ALLES omvat wat er bestaat en waarvan je onmogelijk gescheiden kan worden.

Wei Wu Wei en mogelijk dit boek kunnen het medium zijn voor het ontstaan van 'jouw' direct inzicht ... echter de ironie is dan ... wie blijft er over om zich daarover te bekommeren?

Geniet ervan!

*Wayne Liquorman
Ibiza, Spanje
23 september, 2003*

Bij de vertaling

Bij het vertalen van enkele moeilijke passages is dankbaar gebruik gemaakt van de Duitse vertaling van Detlev Bølter (2016), gepubliceerd onder de titel *Nachrufe*.

In de tekst maakt Wei Wu Wei onderscheid tussen wat relatief bestaat, dat wil zeggen met de zintuigen waarneembare wereld, en wat uiteindelijk bestaat. Woorden die verwijzen naar het laatste schrijft hij vaak met een Hoofdletter. Bijvoorbeeld ‘bewustzijn’ (ons gewone bewustzijn) en Bewustzijn (het uiteindelijke bewustzijn ofwel wat het bewustzijn werkelijk is en niet is).

Met het Engelse *I* (ik) verwijst Wei Wu Wei naar óf ik als subjectiviteit (één-geest), wat vertaald is met ‘IK’ óf het gewone ik (de persoon, gespleten-geest) onderworpen aan de illusie van subject/object en ruimte-tijd en dat is vertaald met ‘ik’. Hiermee volgt deze vertaling de Duitse vertaling van Detlev Bølter en sluit ik me aan bij zijn opmerking: “De vertaler heeft geprobeerd het onderscheid tussen IK en ik met deze schrijfwijze uit te drukken, in de hoop Wei Wu Wei zo goed te hebben geïnterpreteerd.”

Verder is het goed op te merken dat als Wei Wu Wei het over personen heeft hij altijd *dat* of *wat* gebruikt en niet *die* of *wie*, bv. datgene als hij over een persoon heeft, i.p.v. diegene.

Hij doet dat consequent omdat wij niet *dit* zijn (als subject) maar altijd *dat* (als object). In het hoofdstuk *Definities* onder het kopje *Dat* legt hij dit verder uit.

Wei Wu Wei gebruikt veelvuldig dubbele aanhalingstekens om woorden te accentueren of van elkaar te onderscheiden in relatieve of uiteindelijke zin. Deze zijn vervangen door enkele aanhalingstekens en zijn, samen met het gebruik van hoofdletters en cursief, verder ongewijzigd uit de oorspronkelijke Engelse tekst overgenomen.

Wei Wu wei is gek op woordspelingen, die in de vertaling soms verloren gaan. Bijvoorbeeld bij het woord ding (*thing*) als aandui-

ding voor een kenbaar object. Vaak gebruikt hij woordspelingen met *no thing* (geen ding) en *nothing* (niets). Vooral omdat een ding niets is.

Voor de lezer die niet vertrouwd is met termen uit de Oosterse filosofie of bekend zijn sommige genoemde leraren, zijn er door de vertaler enkele noten toegevoegd. Ook zijn er enkele noten uit Duitse vertaling overgenomen. Deze noten eindigen op [D]. De noten die Wei Wu Wei zelf in de tekst zette zijn, net zoals in het origineel, aangegeven met een *.

Wei Wu Wei's taalgebruik is creatief en zeer nauwgezet wat betreft woordgebruik. Dit heeft tot gevolg dat zijn zinnen vaak lang zijn met veel bijzinnen. Dit is soms lastig bij het vertalen, maar getracht is deze stijl zo veel mogelijk over te nemen. Maar om Wei Wu Wei zelf te parafaseren: 'De verantwoordelijkheid (voor deze vertaling) ligt geheel bij het verschijnsel 'vertaler' die zich tot een dergelijke onderneming geroepen voelde.'

Verontschuldiging

Ik bied mijn verontschuldigen aan voor de overduidelijke tekortkomingen in het relatieve¹ taalgebruik in de hierna volgende aantekeningen.

Een uitleg over het altijd aanwezige en universeel beschikbare inzicht, zich uitend in de vorm van geduld, zorgvuldigheid en volharding, komt overeen met wat wel genoemd wordt *wei wu wei*. *Wei wu wei* is een taoïstische symbool en symboliseert een handelen dat zonder willen², spontaan en onvermijdelijk is en als zodanig volledig los van een (denkbeeldig) persoon staat.

Maar als *wei wu wei* wordt uitgedrukt in relatieve bewoordingen, wordt het iets dat door een persoon gedaan wordt en ligt de relatieve verantwoordelijkheid geheel bij het verschijnsel 'schrijver' die zich tot een dergelijke onderneming geroepen voelde.

---

1. Het woord 'relatief' (*relative*) wordt hier door WWW gebruikt in de zin van betrekkelijk, onderling afhankelijk, bestaand uit tegenovergestelden, ofwel behorende tot een fictieve dualistische realiteit. Het tegengestelde is *Absolute*, dat vertaald is met Uiteindelijk. Het woord Uiteindelijk verwijst naar de uiteindelijke realiteit ofwel naar de realiteit van één-geest of non-dualiteit. In dit boek zijn dit twee sleutelbegrippen en worden uitgebreid behandeld.

2. Zonder het te willen (*non-volitional*), dat wil zeggen zonder dat er een persoon, een 'ik', bij komt kijken die handelt vanuit een re-actie op zijn omgeving.

Woord vooraf

Als we ons helder bewust zijn van het verschil
Tussen een directe waarneming in Eén-geest³
En het relatief begrijpen door redenering
In een geest gespleten door subject-en-object,
Verdwijnen alle de schijnbare mysteries.

Want dat zal blijken de sleutel te zijn,
Die alle deuren van onwetendheid opent.

De ultieme illusie

I

Wie kan er worden geboren, kan leven en kan worden gedood?

Wat kan er tot leven worden gebracht of uit het leven worden gerukt?

Waar kan er een 'ruimte' zijn, waarin objectief bestaan zich kan ontwikkelen?

Wanneer kan er 'tijd' bestaan, waarin objectief bestaan kan duren?

Deze begrippen, in vragen gegoten, zijn tot hen gericht die nooit nadachten over deze oppervlakkige en geconditioneerde aannames, want ze zijn alle bedachte denkbeelden in de geest, het veronderstelde geestelijke vermogen dat zo onwerkelijk is al een luchtspiegeling, een hallucinatie of een droom en die allemaal zowel werkelijk als echt ervaren worden.

---

3. Eén-geest, ofwel de (Uiteindelijke) non-dualistische geest die geen onderscheid maakt tussen object en subject, dit in tegenstelling tot de (relatieve) gespleten-geest. Dit onderscheid, wat eigenlijk geen onderscheid is, komt verder in het boek uitgebreid aan de orde.

Maar *de ultieme illusie* op zich is niet het optreden van ‘geboorte’, ‘leven’ en ‘dood’, maar die van het bestaan van een objectieve entiteit die deze denkbeeldige gebeurtenissen ervaart.

De *bijbehorende illusie* is die van een in ruimte en tijd uitstrekkend subject, waardoor de ultieme illusie van een entiteit mogelijk wordt gemaakt. Zonder deze illusie kan er geen ‘entiteit’ verschijnen die wat voor ervaring dan ook kan ondergaan.

II

Zonder de onderling samenhangende en wederzijds afhankelijke denkbeelden⁴ over ‘ruimte’ en ‘tijd’, is het niet mogelijk iets van de schijnbare wereld waar te nemen, te kennen of te ervaren en kan er geen beeld worden gevormd van een ‘entiteit’, opdat iets gekend of ervaren kan worden.

Daarom kan er geen enkele werkelijk bestaande entiteit worden geboren, worden geleefd en worden gedood. Zo ook kan er geen werkelijk bestaand object tot leven worden gebracht of uit het leven worden gerukt.

En hieruit volgt ook dat alle verschijnselen niets anders zijn dan wat het woord zegt, dat wil zeggen verschijningen in de geest, waargenomen en gekend door het bewustzijn door middel van de dichotomie van subject en object en het daaruit voortkomende proces van redeneren door het vergelijken van onderling afhankelijke te-gengestelden, die het proces van gedachtevorming vormen.

III

De impliciete Eenheid, de totaliteit van onverdeeld geest, is op zichzelf al een denkbeeld over de splitsing of dualiteit van de geest, immers relatief – relatief met betrekking tot wat hij zelf is – kan hij helemaal niet waargenomen of gekend worden.

---

4. Eng.: *Concept*: afhankelijk van de context ook vertaald met: begrip, idee, denkbeeld of gedachte.

De geest is Uiteindelijk en alles wat er ooit over gekend kan worden is dat hij noodzakelijkerwijs leeg moet zijn van iedere vorm bestaan als object, anders dan als de totaliteit van alle mogelijke verschijnselen die zijn relatieve verschijnen vormen.

IV

Gedurende de twee en een half millennium vastgelegde geschiedenis is er geen enkele wijsgeer in staat geweest een nadere en duidelijke verklaring te geven voor wat bewuste-wezens⁵ zijn in relatie tot de wereld waarin ze zich in ruimte-tijd lijken te manifesteren. Een uitvoerige uitwerking in een religie die uitgaat van zijn eigen metafysische grondbeginselen, hoe troostrijk dit ook kan zijn, kan in werkelijkheid de zaak alleen maar verwarrender maken. Maar dat betekent niet dat, relatief gezien, dergelijke uitvoerige uitwerkingen meer of minder waar of onwaar zijn dan ieder andere vorm van speculatie, maar dat ze noodzakelijkerwijs behoren, hoewel ze spiritueel lijken, tot de denkbeeldige wereld waarmee ze innig verbonden zijn.

Op basis van dit inzicht ligt de weg open voor een direct bewust waarnemen van wat ieder van ons is en wat we allen als schijnbare bewuste-wezens zijn, immers zonder deze noodzakelijke openheid, hetgeen een ontkenning inhoudt van alle vaststaande onzin die ons in een veronderstelde 'gebondenheid bindt, zijn we als verdwaalde kinderen in het denkbeeldige woud van onze eigen fantasie. Vermoedelijk zijn er maar weinig mensen die deze regels lezen en die niet op zoek zijn naar een of andere realisatie, maar een realisatie heeft geen zoeken nodig en zoeken zal er altijd voor zorgen dat een realisatie uitblijft. Als het denkbeeldige woud uit de weg is geruimd, hoeven we alleen maar te kijken om bewust waar te nemen wat, wanneer en waar we zijn en dat is niet iets dat we *weten*, maar het is wat 'IK BEN', niet-geboren, niet-levend en niet-stervend, hier en nu en voor eeuwig.

---

5. Bewuste wezens (Eng.: *sentient-beings*) zijn wezens die een bewustzijn bezitten. WWW verwijst hiermee meestal naar mensen, maar soms ook naar dieren.

Niet-Zijn

Zonder denkbeelden verschijnend in de 'ruimte',
Zonder denkbeelden voortgaand in de 'tijd',
Daarom vormloos en zonder tijdsduur,
Daarom niet-geboren en niet-stervend,
Eeuwig zijn we als IK.⁶

---

6. IK met hoofdletters: zie:: Bij de vertaling.

DEEL I

Tijd

Zodra men bewust ervaart,
Dat er geen Tijd bestaat,
Is het de zoeker die wordt gevonden,
En dat wat wordt gevonden, is de zoeker.

1. De Tijd bij zijn kladden grijpen

Bijna iedereen schijnt aan te nemen dat tijd absoluut bestaat, want bijna altijd wordt alles besproken en geanalyseerd binnen het kader van tijd, alsof het de *onbetwistbare* basis is van alles wat we kennen.

Natuurlijk is het de basis, maar hoe kan haar als onbetwistbaar beschouwen? Heeft iemand ooit een flintertje bewijs geleverd voor het objectieve bestaan van tijd – behalve dan het feit dat alles afhankelijk is van zijn bestaan, hetgeen nu precies een cirkelredenering ofwel een *petitio principii* is?

Daarom is het debatteren over het werkelijk bestaan van ‘dingen’, dingen die allemaal onderhevig zijn aan de voortgang in de tijd, zonder de geloofwaardigheid van deze ‘tijdsduur’, waarvan ze allemaal volledig afhankelijk zijn, te beschouwen, een eigenaardige leemte in de logica van al dit soort discussies. Totdat het geloofwaardig zijn van schijnbare ‘tijdsduur’ is aangetoond, zullen we ongetwijfeld moeten we toegeven dat de validiteit van alles wat er afhankelijk van is, niet bevestigd kan worden en ook niet ontkend. ‘Voortgang in de tijd’ is de voornaamste basisvoorwaarde en zal dus als eerste moeten worden onderzocht.

Het is inderdaad een zinloze onderneming te discussiëren over iets waarvan het bestaan volledig afhankelijk is van iets anders.

En voor dat iets anders is er geen bewijs of kan er geen bewijs worden geleverd dat het bestaat, behalve dan als een veronderstelling waarover gediscussieerd wordt en dat er afhankelijk van is! En welke huidige religieuze of metafysische discussie valt niet in deze categorie?

‘Tijd’ – en natuurlijk ook ‘ruimte’ waarmee hij onafscheidelijk verbonden is – is fundamenteel voor alle verschijnselen, verschijnselen die helemaal niet schijnbaar kunnen bestaan zonder tijdsduur en een ruimtelijke dimensie.

Na onderzoek zal blijken dat ‘tijd’ en ‘ruimte’ niet als iets, een object, bestaan. Ze zijn een denkbeeldige constructie in de geest, een

verzonnen decor, zonder welke er geen waarneembare verschijnselen kunnen verschijnen. Daarom zijn ‘Tijd’ en ‘ruimte’ volledig subjectief. Nader onderzoek zal aantonen dat zij een verdere dimensie of afmeting symboliseren, een bedacht allesomvattende superdimensie die aan de term ‘subjectiviteit’ zelf voldoet.

Metafysisch uitgedrukt kunnen we zeggen dat ik-noumenon zich als object manifesteert als wat ik ben, drie dimensionaal in afmetingen, door middel van een vierde of super-ruimte die door de gespleten-geest zintuiglijk wordt geïnterpreteerd als ‘ruimte-tijd’.

Als ‘ruimte-tijd’ niet werkelijk bestaat als een ‘ding’, dat zelf waarneembaar of kenbaar is, komt dat doordat hij alleen maar een uitdrukking kan zijn van het niet-objectief zijn van degene die waarneemt en kent en dat is wat wij zijn.

Wat is dan ‘ruimte-tijd’? Hij kan voorlopig gedefinieerd worden als de super-ruimte van waaruit we waarnemen, die wordt geïnterpreteerd als een drie-dimensionale wereld met als *uitbreiding*, een voortgaande tijd van die schijnbare drie-dimensionale wereld.

Het ‘verleden’ is een herinnering,
De ‘toekomst’ een vermoeden,
Het ‘heden’ is voorbij voordat we het kunnen bevatten*
Het enige ‘nu’ is daarom *aanwezig zijn* en moet noodzakelijkerwijs zijn wat we zijn.
Dergelijk *aanwezig zijn* ligt onvermijdelijk buiten de tijd en moet ‘tijdloos’ zijn.

---

*) De processen van waarnemen en begrijpen zijn gecompliceerd er vereisen een bepaald tijdsverloop om ze af te ronden.

2. Wat Ruimte-Tijd is

I

We kunnen misschien oneindigheid vagelijk opvatten als oneindige ruimte en tijdloosheid als oneindig in tijd, beide ‘voor altijd’ voortgaande, maar wat we ook proberen, we zijn niet in staat een voorstelling te maken van de afwezigheid van ruimte en de afwezigheid van tijd en we hebben geen woorden voor deze denkbeeldige afwezigheden.

Het woord ‘eewigheid’ kan misschien gebruikt worden om te verwijzen naar een afwezigheid in tijdsduur, een afwezigheid die we niet werkelijk in woorden kunnen uitdrukken. Echter als we dit woord gebruiken impliceert dit slechts het tegenovergestelde – ‘tijd zonder einde’⁷. ‘Buiten ruimte en tijd’ is een vage uitdrukking, poëtisch van aard, en ‘ruimtelos’ en ‘oneindig’ zijn betekenisloze begrippen, waarbij men zich niets kan voorstellen.

Wat veelzeggend is, is dat we een toestand waarin en geen ruimte en geen tijd bestaan niet kunnen voorstellen en daar ook geen beeld bij hebben, want een dergelijke voorstelling impliceert noodzakelijkerwijs dat het *bestaan op zich* afhankelijk is van een begrip van ruimte-tijd. Het is natuurlijk duidelijk dat dit het geval is, omdat alle verschijnselen zich in de ruimte bewegen en in de tijd schijnen voort te gaan, zodat we ze kunnen waarnemen. Maar de afwezigheid van deze woorden toont aan dat we ons in werkelijkheid van ruimte-tijd altijd bewust zijn geweest.

II

Het onvoorstelbaar zijn van de afwezigheid van ruimte-tijd, het feit dat hij niet in gedachten kan worden gevangen, zodat we er ons

---

7. Zowel eewigheid als ‘tijd zonder einde’ impliceren een tijd die eeuwig of zonder einde is. WWW zoekt hier echter naar een woord dat noch naar tijdsduur noch naar tijd verwijst.

een beeld van kunnen vormen, heeft een nog diepzinniger betekenis, want van iets waar geen voorstelling van gemaakt kan worden, daarvan kunnen we ook niet een object maken.

Wat is nu niet tot object te maken? Kunnen we met zekerheid zeggen dat van alle ‘dingen’, wat voor object dan ook, een beeld of voorstelling gemaakt kan worden? Er kan helemaal niets bestaan waarvan men *geen* object kan maken, want van ieder en elk denkbaar ding wordt in de verbeelding een beeld gevormd.

Waarvan kan men zich geen voorstelling maken, wat is en moet in feite onvoorstelbaar zijn? Alleen dat wat een denkbeeld vormt is zelf onvoorstelbaar, want alleen dat wat een denkbeeld vormt, kan, terwijl het zich een denkbeeld vormt, geen denkbeelden over zich zelf vormen.

Men kan nu beweren dat datgene wat denkbeelden vormt zichzelf, net zoals alle andere objecten in de voortgaande tijd, kan opvatten als een imaginair object.

Maar een gedachte op zich, terwijl men zich een voorstelling vormt, kan niet een voorstelling maken van zijn eigen denken – net zo min als een oog zijn eigen kijken kan zien. Wat in feite onvoorstelbaar is, kan daarom alleen maar het vormen van een denkbeeld zelf zijn, de gedachte die zijn eigen functie van kennen niet kan waarnemen.

Met dit dialectisch bewijs kunnen we direct inzien dat we associatief kunnen waarnemen dat afwezigheid van ruimte-tijd noodzakelijkerwijs is wat we zijn en wat we niet kunnen waarnemen.

Het is nu duidelijk dat wat we zijn is ‘denken’, want wat anders kan er zijn dat zich denkbeelden vormt die we in onze verbeelding zien? En als er een afwezigheid is van verschijnselen die we ons niet kunnen verbeelden, dan moet die afwezigheid onvermijdelijk onze eigen afwezigheid zijn als dat wat denkbeelden vormt.

De onvoorstelbare fenomenale afwezigheid van ruimte-tijd, moet daarom onze eigen fenomenale afwezigheid zijn als dat wat zich denkbeelden vormt en – omdat we onze eigen afwezigheid niet kunnen voorstellen – moeten we zijn wat ruimte-tijd is en ruimte-tijd moet zijn wat we noumenaal zijn.

En dat verklaard ongetwijfeld dat alles wat we zijn, zowel fenomeenaal als noumenaal, door de grote Meesters uit China met ‘geest’ werd aangeduid.

Opmerking: Dit kan ook verklaren waarom zo weinig mensen, filosofen, religieuzen of zoekers naar de ‘verlichting’ bereid zijn het probleem van ruimte-tijd onder ogen te zien, waarom ze er met een boog omheen lopen, weigeren er over te praten en het slechts accepteren als iets onvermijdelijks.

Natuurlijk kan iedereen inzien waarom ruimte-tijd van vitaal belang is, dat er niets is dat uiteindelijk begrepen kan worden als dit onverklaard blijft, want het is duidelijk dat datgene dat onderworpen is van aan beweging in de ruimte en aan de voortgaande tijd, zelf niet werkelijk vanuit zichzelf kan bestaan. De studie van ruimte-tijd in de fysica leidde tot het opzienbarende feit dat veel van de grote fysici zichzelf terugvonden op en over de grens van de metafysica en dapper genoeg zijn om dit te vertellen.

3. Negen woorden

Objectief bestaan is een mythe,
Niet-objectief bestaan is uiteindelijk.

Aantekening:

Bestaan als object is fenomeenaal – slechts verschijnselen,
Bestaan als niet-object is zich niet bewust van bestaan,
En is als verschijnsel niet kenbaar.

Bestaan als object is een symbolische representatie in de geest,
Bestaan als niet-object ‘bestaat’ alleen maar in deze geest,
Alles kennend behalve datgene dat kent.

De geest als object is zelf-gestalte in ruimte-tijd,
De geest als niet-object, als verschijnsel leeg, kent geen van beide.
Door wie wordt dit gezegd?

Door een geest die probeert zichzelf te zien – en daar niet in slaagt.
Waarom? Als ruimte-tijd verschijnt ‘hij’ als ‘leeg’.
En tijdloos⁸ kan ‘hij’ niet kennen datgene dat kent.

‘Sterven’ is het ophouden als verschijnsel in de wereld van verschijnselen: ‘geboorte’ is het ontstaan als verschijnsel in de wereld van verschijnselen, dat wil zeggen ontstaan als waarnemen en – later – als begrijpen.

Daarom bestaan beide als zodanig niet.

4. De onzín van ‘leven’ en ‘dood’

Wat voor onderscheid kan er bestaan tussen ‘leven’ en ‘sterven’? ‘Leven’ is enkel de gestalte in een voortgaande tijd van datgene wat anderzijds bekend staat als ‘dood’.

Als Wat-we-zijn in werking treedt, zich manifesterend in de drie schijnbare ruimtelijk dimensies en in de andere dimensie die we als tijd interpreteren en die samen gekend worden als ruimte-tijd, ontstaat dat wat wij ‘leven’ noemen.

Als dat proces ophoudt, zijn we niet langer onderhevig aan de opeenvolging in de tijd, we zijn niet langer een gestalte in de ruimte, ‘ruimte-tijd’ is niet meer en de schijnbare wereld verdwijnt.

Dan zeggen we dat we ‘dood’ zijn.

Maar als Wat-we-zijn, hebben we nooit ‘geleefd’ en kunnen we niet ‘sterven’.

Waar kunnen ‘wij’ leven? Wanneer kunnen wij ‘sterven’? Hoe kunnen er zulke dingen zijn als ‘wij’? ‘Leven’ is een illusie van ruimte, ‘sterven’ is een illusie van tijd, ‘wij’ zijn een ruimte-tijd illusie, gebaseerd op een opeenvolgende serie interpretaties van ruimtelijke

---

8. Tijdloos (Eng.: *intemporally*) wil zeggen niet aan de tijd, tijd die ook slechts een bedenksel is, onderhevig. Tegenovergestelde van tijdelijk.

‘stilstaande filmbeelden’ of ‘kwantum(toestanden)’ en die waargenomen worden als beweging.

Slecht de begrippen oneindigheid en tijdloosheid kunnen intellectueel verwijzen naar een idee over wat we, als de bron en oorsprong van verschijnselen of manifestaties, zijn.

5. Karma en wedergeboorte – een dialoog

Goedemorgen!

Hallo, wat wilt u gebruiken?

Een tonic, graag.

Zo, en?

Ik hou het kort. Wat zijn ‘karma’ en wedergeboorte?

Daar valt weinig over te zeggen en weinig aan te doen.

Okay, dan doen we het maar met weinig.

‘Karma’ betekent ‘handelen’ en het resultaat daarvan. Vind iemand voor mij die handelt en we zullen over zijn handelingen praten. Vind iemand die wordt geboren en we zullen over zijn wedergeboorte praten.

Dus zo een iemand is niet te vinden?

Je kunt iemand beter spellen met een ‘n’ ervoor.

Is er nooit ‘iemand’ of een ‘wie’ geweest en zal die er ook nooit zijn?

Alleen maar binnen de context van een denkbeeldige ruimte-tijd.

En als een verschijnsel in de geest?

Alle soorten dromen, gedroomd door een dromer.

Okay en in dat geval?

Vraag het iemand die denkt dat hij er alles van af weet.

En wie is dat?

*Ieder gedroomd verschijnsel dat wordt gedroomd en dit niet weet.
Meestal hebben ze een titel voor hun naam staan.*

Gaat het om al hun schijnbare handelingen?

Alleen de handelingen vanuit de wil.

Zijn er dan twee soorten handeling?

Ja en nee: spontaan en vanuit de impuls iets te willen.

En het iets willen creëert karma?

Hoe kan dat anders zijn?

En dat leidt tot een wedergeboorte?

De 'weder' is tautologisch, verschijnen gebeurt in ieder fractie van een seconde.

'Ksana' in het Sanskriet?

Welke taal je maar wilt.

Ik verwijs naar het Sanskriet, omdat die jongens daar alles van weten.

Althans dat denken die geleerden graag.

Waarom doen ze dat?

O, zoals we allemaal doen, om hun idee van 'karma' te rechtvaardigen.

Maar als we het willen, de wilskracht, weglaten, wat is het dan?

Klaarblijkelijk zoals de Wijzen handelen. Vraag het hen.

Kunnen wij ook niet zo handelen?

We 'kunnen' het niet, maar het kan gebeuren.

Desalniettemin kunnen we het doen?

Het is geen 'daad'.